

תוכן עניינים

1.....	מבוא.....
2.....	חופש התנועה אל רצועת עזה ומחוצה לה: סקירה היסטורית.....
3.....	השלכות נהלי "תאום פעולות הממשלה בשטחים" הנוכחיים, שבעקבות האינתיפאדה, על זכויותיהם של פלסטינים תושבי רצועת עזה לחופש תנועה, חיי משפחה, הזכות לטיפול רפואי, חופש העיסוק והזכות לחינוך.....
7.....	ניתוח משפטי של מידת האפליה בין זכויותיהם של העזתים לחופש תנועה לעומת זכויותיהם של אזרחי ישראל ופלסטינים תושבי הגדה.....
9.....	מסקנות.....
11.....	בבליוגרפיה.....

האינתיפאדה השנייה ידועה כהתקוממות עממית, של תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה, שהתרחשה בעיקר בשל הקפאון במשא ומתן המדיני בין ישראל לרשות הפלסטינית, למן החתימה על הסכמי אוסלו וההסכמים הקודמים להם בשנים 1993-1994. היא פרצה (מבחינת התאריך הסימבולי שציין את ראשיתה) באוקטובר 2000, וגררה סיום של חלק גדול מאותן הסכמות שהגיעו אליהן בהסכמי אוסלו וחזרה למשטר כיבוש אגרסיבי יותר, כפי שניתן לתפוס אותו, ביחס לשלב בו היו קיימות ההסכמות.

בקיץ 2005, השלימה ישראל את ביצוע "תוכנית ההתנתקות" (להלן: "תוכנית" או "ההתנתקות") ובכך סיימה לכאורה את הכיבוש הישראלי ברצועת עזה, שחל מיוני 1967, השנה בה פרצה מלחמת ששת הימים בין ישראל לשלוש מדינות ערב (מצרים, סוריה, וירדן), ובה השתלטה ישראל על שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה (בין השאר), מה שזרע את הזרעים לאותה התקוממות (ולאינתיפאדה הקודמת). ההתנתקות הייתה יוזמה שהחל בה ראש הממשלה אריאל שרון, כתוארו דאז, תחת השפעת טראומת האינתיפאדה השנייה (שטרור המתאבדים שהיא התאפיינה בו נתפס כמהלך מלחמתי שלמדינת ישראל קשה מאוד להתמודד איתו במישור הבטחוני) ומתוך הבנה כי נדרש שינוי גאו-פוליטי דראסטי באזור ארץ-ישראל המערבית – בין השאר כדי להפחית את רמת השליטה על אוכלוסייה פלסטינית רבה (ביחס לכלל האוכלוסייה הפלסטינית בשני חלקי השטחים הכבושים, קרי הגדה המערבית ורצועת עזה), וכדי להפחית לחץ בין-לאומי על מדינת ישראל, בעקבות כמעט 40 שנות כיבוש אותה עת. מעבר לכך, שאפה מדינת ישראל להשיג גושפנקא בין-לאומית בשאיפותיה הכלליות המוגדרות כגון: שימור השליטה על שטח בו היא יושבת קולוניאליסטים רבים יותר (ההתנחלויות בגדה – כלומר על חלקים מהגדה), שלילת זכות השיבה מהפליטים הפלסטינים הגרים בכך (גם מהזווית הבין-לאומית, קרי תמיכה במדיניות הצהרתית ששוללת את אותה זכות, וגם מהזווית האיזורית-אם לכאורה לישראל אין שליטה אפקטיבית ברצועת עזה, תמיד ניתן להעלות את השאלה – למה שלא יחזרו לשם?), ובכלליות- "סיום הסכסוך" בתנאים עודפים למדינת ישראל. מועד קיום ההתנתקות אף מעיד על כך שהיא קשורה בקשר בלתי נתיק בארועי האינתיפאדה השנייה, שכן 2005 עוד נחשבת לשנת אינתיפאדה, על – אף הירידה בהקף הפיגועים בשטחי ישראל, בין השאר בעקבות צעדים אחרים שנבעו מאותה אינתיפאדה (בניית גדר ההפרדה). ההתנתקות מרצועת עזה גררה צעדים חקיקתיים שהכבידו על תושבי רצועת עזה, על אף "סיום הכיבוש".^{1 2}

סיום הכיבוש הכיבוש (לכאורה) נקבע במנשר צבאי, כמו מרבית החקיקה הישראלית הנוגעת לשטחים הישראליים שלא סופחו או הושבו למדינות מהן נכבשו (רמת הגולן וירושלים המזרחית סופחו למדינת ישראל בשני חוקים שונים, חצי האי סיני הוחזר למצרים כחלק מהסכם השלום עם מצרים, שהושלם בשנת 1982). ישראל שמרה לעצמה את הזכות לשלוט על מרשם התושבים הפלסטיני (חובה שלפי הסכמי אוסלו, מוגדרת כ"יידוע" של הצד הישראלי על שינויים במרשם, אך בפועל קיימת חובה להודיע על שינויים במרשם, חובה

¹ "תוכנית ההתנתקות" באתר ויקיפדיה העברית, ניתן לקרוא בקישור הבא (מרבית הנימוקים מהפסקה "טיעונים בעד התוכנית ונגדה"):

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A0%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%AA_%D7%94%D7%94%D7%A%D7%A0%D7%AA%D7%A7%D7%95%D7%AA#.D7.98.D7.99.D7.A2.D7.95.D7.A0.D7.99.D7.9D_.D7.91.D7.A2.D7.93_.D7.94.D7.9A.D7.9B.D7.9C.D7.9D.D7.9E.D7.9F.D7.90.D7.91.D7.92.D7.93.D7.94

² "האינתיפאדה השנייה" באתר ויקיפדיה העברית, ניתן לקרוא בקישור הבא: https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%AA%D7%99%D7%A4%D7%90%D7%93_%D7%94_%D7%94%D7%A9%D7%A0%D7%99%D7%99%D7%94#.D7.92.D7.9C_.D7.94.D7.98.D7.A8.D7.95.D7.A8_.D7.95.D7.94.D7.9A.D7.92.D7.95.D7.91.D7.95.D7.9A_.D7.90.D7.9C.D7.99.D7.95

אותה ישראל מנצלת כדי לא לעדכן את הרישום במחשביה למן שנת 2000, בתואנה של עימות מזוין), להגדיר מהו השטח לפיו מותר לדייגי רצועת עזה לדוג בו מול חופיה, לשלוט על הכניסה של סחורות באופן מוחלט לרצועה (אילו סחורות, מי יוכל להכניסן, ובאיזו כמות), ולעניינו: שימור השליטה על יכולת התנועה בין רצועת עזה לגדה המערבית ולהפך, ושימור השליטה על חופש התנועה (באופן כללי) מרצועת עזה אל מחוצה לה.³

בעבודה אבחן כיצד משפיעה החקיקה הישראלית (ברובה- חקיקת משנה צבאית) על הזכות לחופש תנועה וחיי משפחה של פלסטינים תושבי רצועת עזה, בעקבות ארועי האינתיפאדה השנייה וההתנתקות מרצועת עזה על-ידי מדינת ישראל שבאה בעקבותיה. יש לציין כי קצרה היריעה לבחון את כלל ההגבלות וכלל המקרים שבהם נפגעו זכויותיהם של תושבי רצועת עזה בעקבות המגבלות (היתרות) שמושתות עליהם מאז פרוץ (ותום) האינתיפאדה השנייה, ולכן דגמתי מקרים המסבירים על פגיעה בזכויות מסוימות, לעתים מזווית אחת ולעתים מכמה. מבחינה טרמינולוגית, השימוש במונח "זכויות" ו"חרויות" מקביל בעבודה, שכן הפגיעה בפרט עצמו היא זהה בשני המקרים.

חופש התנועה אל רצועת עזה ומחוצה לה: סקירה היסטורית

עם כיבוש השטחים ב-1967, החילה מדינת ישראל משטר של צווים, שהגדירו בקווים כלליים את התנהלות החיים האזרחיים ברחבי השטחים הכבושים. ניתן בקווים כלליים להצביע על ארבע תקופות בנוגע למשטר הנוגע לחופש התנועה של תושבים פלסטינים בשטחים הכבושים:

1. מכיבוש השטחים ועד פרוץ האינתיפאדה הראשונה (1967-1987).
2. האינתיפאדה הראשונה (1988-1993).
3. מראשית ההסדרים בין הארגון לשחרור פלסטין (להלן: "אש"ף" ומחליפתו "הרשות הפלסטינית") לבין מדינת ישראל לגבי עתיד השטחים הכבושים. (1993-2000)
4. מפרוץ האינתיפאדה השנייה ועד ימינו.

בכיבוש השטחים, הוכרז על כל השטחים כשטח סגור, ובהמשך הוחלו אי-אילו היתרים שהתלו את עניין הסגר, ובפועל יצרו מצב של חופש תנועה מוחלט בין ישראל, השטחים, ובתוך השטחים (בהיתר או בהתעלמות של הרשויות הישראליות, שרצו לאפשר מעבר של עובדים זולים וסחורה זולה לתוך שטח ישראל). מספר חודשים לאחר פרוץ האינתיפאדה הראשונה הותלה ההיתר הכללי שהתיר מעבר אנשים וסחורות בין השטחים הכבושים לשטח ישראל, ובהמשך בהסכמי אוסלו, עם מסירת רצועת עזה (ברובה) לשליטה ביטחונית-אזרחית של הרשות הפלסטינית, נקבע שאין זכות בלתי-מוגבלת לפלסטינים תושבי שטחים (ובכללם תושבי רצועת עזה) להכנס לתחומי מדינת ישראל לכל מטרה (ובכללה, מעבר לגדה המערבית). המצב בו שתי טריטוריות גאוגרפיות מהוות ישות מדינית-אזרחית אחת היה אמור להפטר

³ "מעבר להרי החושך – השלכות בידודה של רצועת עזה בידי ישראל על זכותם של פלסטינים לחיי משפחה" (להלן: "מעבר להרי החושך"), עמ' 9-5 – דו"ח של "המוקד להגנת הפרט" ו"ביצלם", פורסם ב-20.1.2014, ניתן לקריאה בקישור הבא: [http://www.hamoked.org.il/files/2013/1158150\(1\).pdf](http://www.hamoked.org.il/files/2013/1158150(1).pdf)

⁴ "כובשים מנותקים – מעמדה המשפטי של רצועת עזה", ינואר 2007, באתר "גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע ע"ר" (להלן: "אתר גישה"), עמ' 53-26, ניתן לקרוא בקישור הבא: <http://gisha.org/UserFiles/File/report/HebrewPositionPaperforwebsite.pdf>